



HENDRIK } JACOBS
FOUNDATION

JAAR VERSLAG

Hendrik Jacobs Foundation

1 juli 2024 t/m 30 juni 2025

2024/2025

Inleiding

In juli 2024 is de Hendrik Jacobs Foundation gestart met het driejarig onderzoek. Het vergeten erfgoed vanaf de Gouden Eeuw, een onderzoek naar de glorie tijd van de Nederlandse vioolbouw’.

In het eerste jaar heeft het onderzoeksteam met name instrumenten onderzocht die zich in Nederland bevinden. Deze instrumenten bevinden zich in de collecties van het Kunstmuseum Den Haag, Het Rijksmuseum en het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds. Daarnaast zijn ook oude Nederlandse instrumenten onderzocht die in het bezit zijn van musici en particuliere verzamelaars. Ook is in dit jaar het archief- en literatuuronderzoek gestart in de stadsarchieven van Amsterdam, Den Haag en Leiden.



De volgende vragen zijn leidend in dit onderzoek:

Wat is de onderzoeksvraag?

Waar ligt de oorsprong van de Nederlandse vioolbouw, hoe kon men tot het extreem hoge niveau komen, welke onderlinge en externe (internationale) relaties bestonden er, hoeveel en welke bouwers waren er werkzaam, welke samenwerkingen bestonden er, wat was hun werkwijze en hoe verhield die zich tot die van bouwers in andere landen, welke materialen en gereedschappen werden gebruikt en waar kwamen die vandaan.

Wat wordt er precies onderzocht?

Het ontstaan, de werkwijze, de identiteit en de kwaliteit van de 17 e en 18 e -eeuwse Nederlandse strijkinstrumenten en hun makers en hoe die zich verhouden tot met name de geroemde Italiaanse school uit dezelfde periode.

Doelstelling

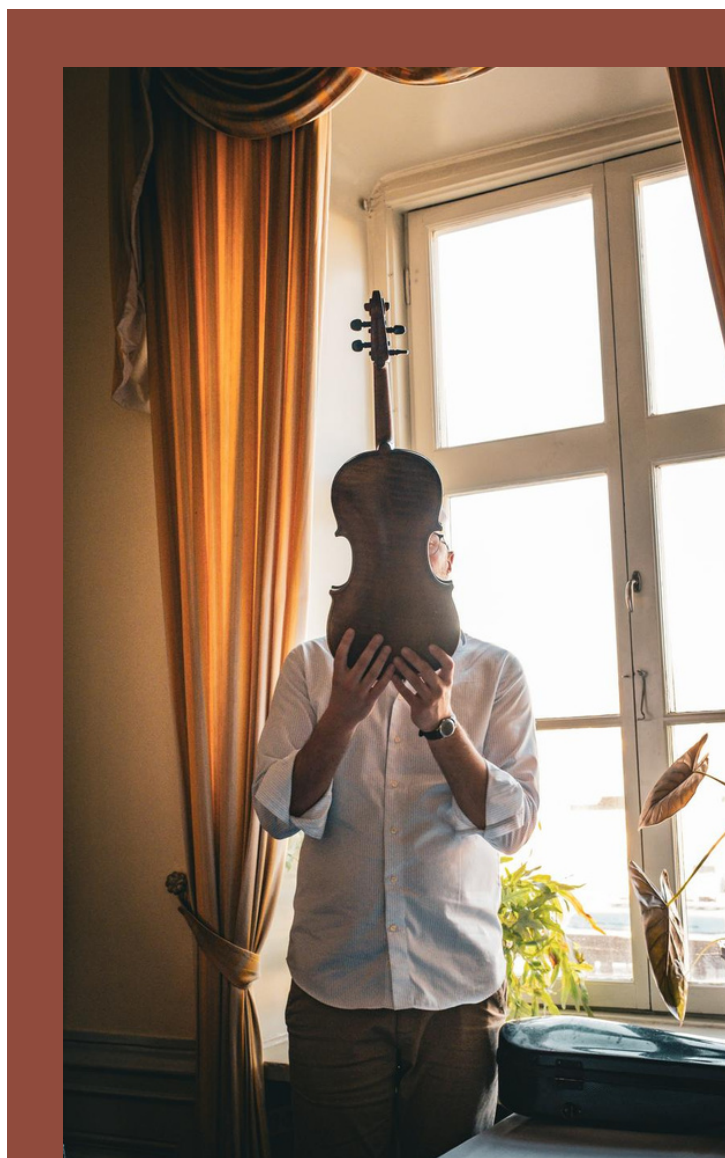
Identificatie, herstel van identiteit

Het onderzoek van de Hendrik Jacobs Foundation zal, mede dankzij het uit te geven boek, de rijke geschiedenis van de Nederlandse vioolbouw in kaart brengen en toegankelijk maken voor vioolbouwers, restaurateurs en handelaren wereldwijd. Nederlandse instrumenten die zich ondertussen internationaal hebben verspreid, vaak ook als anonieme instrumenten, of onterecht toegeschreven aan Italiaanse bouwers, zullen dankzij het onderzoek en het boek, herkend kunnen worden als authentiek oudhollands instrument, en kunnen wellicht zelfs aan een specifieke bouwer worden toegeschreven. Wij verwachten dat, dankzij het onderzoek, in de toekomst steeds meer Nederlands cultureel erfgoed kan worden getraceerd en als zodanig worden geïdentificeerd. Ook zal daarmee het violambacht volgens de oudhollandse traditie in ere kunnen worden hersteld.

Nieuw generatie vioolbouwers: educatie en inspiratie

Die rijke geschiedenis en de hoge kwaliteit van vioolbouw in een periode waarin Nederland op allerlei vlakken een grote rol speelde op het wereldtoneel, zal ook als inspiratiebron kunnen dienen voor een (potentiële) nieuwe generatie van vioolbouwers in Nederland en in het buitenland.

Het feit dat vroege Nederlandse vioolbouwers zich konden meten met de Italiaanse tijdgenoten heeft als effect dat Nederlandse vioolbouwers, met gerede trots, terug kunnen vallen op hun eigen historie en traditie in plaats van altijd te moeten relateren aan de grote namen uit met name de Italiaanse traditie. Een nieuwe generatie vioolbouwers krijgt toegang tot de kennis die is vergaard en wordt uitgegeven door de Hendrik Jacobs Foundation. Vioolbouwscholen kunnen de kennis opnemen en uitdragen in hun educatieve programma; in de ateliers waar jonge vioolbouwers werkervaring opdoen na hun opleiding. Deze kennis nemen de vioolbouwers mee in hun verdere loopbaan.



Verslag eerste jaar onderzoek

Instrumentenonderzoek – Hubert de Launay en Roberto Furnari

In het eerste jaar onderzoek zijn er 70 instrumenten onderzocht. Hubert de Launay nam de verantwoordelijkheid voor het instrumentenonderzoek en Roberto Furnari had de taak als dendrochronoloog om de houtdatering vast te stellen van deze instrumenten.

De instrumenten die onderzocht zijn komen van het Rijksmuseum (aantal: 8), Kunstmuseum Den Haag (10), NMF (5) en privé en buitenlandse collecties (47).

Instrumentenonderzoek
Hubert de Launay
www.hubertdelaunay.com

Veel mensen weten niet dat men een instrument kan 'lezen' als een schilderij. Iedere bouwer had zijn eigen manier van werken, maar zelfs van één bouwer is geen enkel instrument hetzelfde.

Tijdens het onderzoek van een instrument kijkt Hubert naar verschillende onderdelen en elementen waaruit een instrument bestaat: het model, de constructie, de klankgaten en decoratieve ornamenten zoals de krul, hoeken en inleg. Dit zijn de belangrijkste onderdelen omdat hierin namelijk de 'handtekening' van de bouwer te ontdekken en herkennen is.

Daarnaast wordt alles gedocumenteerd en bestudeerd zoals de overige houtsoorten die gebruikt zijn in het instrument. De lak wordt geanalyseerd onder UV licht; zo komen eventuele retouche en oude reparatie aan het licht.

Ook het papieren label, mits origineel, wordt gefotografeerd en vergeleken met andere exemplaren van de betreffende bouwer.

De vormen van het instrument worden vastgelegd door middel van het beschrijven van de rondingen en het verloop van de welvingen en de omtrek.



Uitleg Meetwerkzaamheden:

Als onderdeel van het onderzoek worden muziekinstrumenten volledig gemeten met diverse (elektronische) meetinstrumenten. Deze gedetailleerde metingen zijn cruciaal voor een grondige analyse van elk instrument. De analyse omvat:

- Constructie: Een diepgaand onderzoek naar de bouw(methode) van het instrument, inclusief de interne constructie en de verbindingen.
- Decoratie: De inleg en decoraties zoals hoeken en krul worden nauwkeurig bestudeerd en gemeten, niet alleen op esthetiek en positionering, maar ook op techniek en gebruikte materialen, wat inzicht geeft in de visie en werkwijze van de maker en de periode. Het kan namelijk zijn dat de bouwer zijn model van krul door de jaren aanpast. Zo kan na het bestuderen van alle krullen worden vastgesteld of het een vroege of laat model betreft.
- Conditie: Een uitgebreide beoordeling van de huidige staat van het instrument, inclusief slijtage, reparaties en eventuele schade.
- Houtsoorten: Identificatie van de gebruikte houtsoorten, wat belangrijk kan zijn voor datering en herkomst van het instrument.
- Metingen: Ieder onderdeel van een instrument wordt uitvoerig gemeten en in kaart gebracht, dit kan oplopen tot ruim 300 maten die genomen worden van het instrument.

Deze gedetailleerde gegevens worden ingevoerd in een database en vormen de basis voor de rapportages en vergelijkingen. Dit werk wordt ondersteund door vioolbouwer Anna Tummers

(www.violinandbowmaker.com), die assisteert bij metingen en het opmaken van rapporten, en vioolbouw-student Jalle Wolfenter, die de meetgegevens invoert. Gudrun Kremer (www.gudrunkremer.com) is betrokken als inhoudelijk adviseur.

Overzicht van het aantal gemeten instrumenten (zowel violen, cello's als viola da gamba) per vioolbouwer:

Hendrik Jacobs (25), Pieter Rombouts (11), Gijsbert Verbeek (4) Willem van der Sijde (6) Jan Boumeester (4), Anonieme Leerling Jacobs (2), Anoniem Amsterdamse: (9), J.B. Lefebvre: (2), Theodorus Cuypers:(3) Franciscus Cuypers (3), Bernardus Cuypers (1).

De ontstane internationale Samenwerking

Na de verspreiding van het Engelstalig persbericht ontvingen we talrijke reacties van vakverenigingen met name uit Frankrijk, Duitsland, Zweden, Engeland en de Verenigde Staten.

Vanuit al deze landen kwam de vraag of Hubert lezingen wilde geven voor vakgenoten en lokale gilden. Bovendien ontvingen we vanuit Engeland en Duitsland het verzoek om artikelen te schrijven.

Het afgelopen kwartaal verscheen er een uitgebreid artikel van zijn hand in een toonaangevend Engels vakblad over ons onderzoek. In april is Hubert op uitnodiging van het Zweedse gilde afgereisd voor een lezing. Tijdens dit bezoek werden ook diverse (privé) collecties bezocht en instrumenten bekeken die door collega's waren meegebracht. Ook staat er in deze maand een bezoek aan Hannover gepland om een zeer bijzondere Hendrik Jacobs viool te onderzoeken. En later dit jaar staan er nog twee lezingen gepland in Frankrijk.

In juli 2025 verwelkomen we Shem Mackey, een gerenommeerde Ierse expert op het gebied van viola da gamba's. Hubert zal samen met hem zes tot acht Nederlandse viola da gamba's gaan bestuderen.

Deze instrumenten bevinden zich in de collecties van het Rijksmuseum, het Kunstmuseum Den Haag en het Nationaal Muziekinstrumentenfonds. Dit belooft een fascinerend onderzoek te worden naar de rijke geschiedenis van deze bijzondere en zeldzame instrumenten tak in Nederland.

Door deze internationale samenwerking, die in het eerste jaar onderzoek tot stand is gekomen, ontstaat er een dieper begrip van het Nederlandse instrumentenlandschap binnen een Europese context.

Dendrochronologisch onderzoek
Roberto Furnari
www.robortofurnari.com

Tijdens het eerste onderzoek jaar is dendrochronologisch onderzoek verricht aan 138 instrumenten (99 violen, 12 altviolen, 14 cello's, 5 viola da gamba's, 3 citers, 3 gitaren, 2 pochetten). De onderzochte objecten bevinden zich voor een groot deel in particulier bezit, maar ook in de collecties van het Rijksmuseum te Amsterdam en het Kunstmuseum in Den Haag.

Dendrochronologisch onderzoek is een dateringsmethode gebaseerd op het vergelijken van jaarringpatronen. De meest voor de hand liggende methode om de jaarlijkse groei vast te stellen is het meten van de breedte van de jaarring. Om validatie en replicatie van de metingen te faciliteren, worden de metingen niet direct op het object uitgevoerd, maar d.m.v. digitale afbeeldingen met een zeer hoge resolutie. Het nauwkeurig fotografisch vastleggen van elk object is daarom een belangrijke eerste stap van het onderzoek.

Na het opmeten van de jaarringen worden de verkregen meetreeksen vergeleken met jaarringkalenders en met jaarringreeksen van eerder onderzochte instrumenten. Het kruisvergelijken van instrumentengegevens is essentieel voor het in kaart brengen van instrumenten die van hout met overeenkomstige groeipatronen zijn gemaakt.

Het onderzoek heeft op dit gebied al interessante correlaties aan het licht gebracht. Onderstaande grafiek toont het voorbeeld van twee violen van Pieter Rombouts die heel duidelijk van hout uit eenzelfde boom zijn gemaakt:

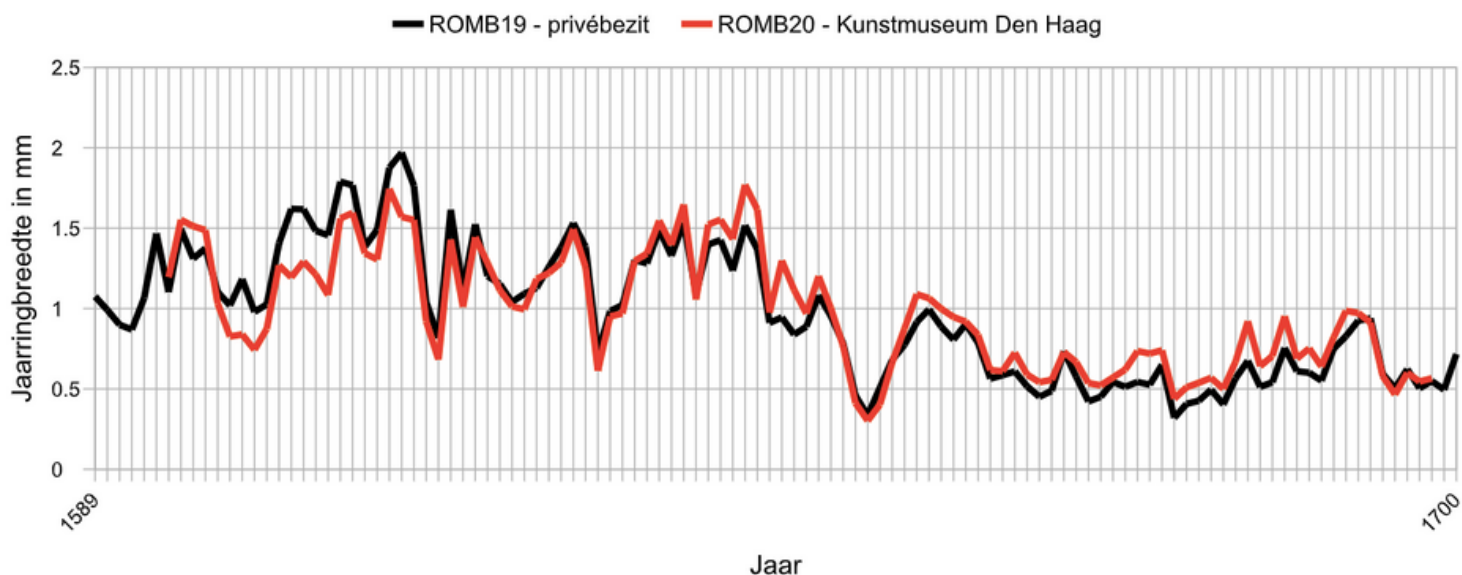


Fig. 1 - Grafische weergave van de jaarringbreedtes van twee violen van Pieter Rombouts, gemaakt van hout uit eenzelfde boom.

In deze eerste groep van onderzochte instrumenten is Pieter Rombouts met 29 objecten de meest vertegenwoordigde meester, gevolgd door Hendrik Jacobs (22), Johannes Cuypers (22), Willem van der Sijde (9), J.B. Lefèbvre (7), Jan Boumeester (5), Gijsbert Verbeek (5), instrumenten toegeschreven aan de Circle of Jacobs (4), Hendrik Aerninck (3), G.L. Apking (2), Hendrik Asseling (1), Jan Langejus (1), Erhard Amman (1). Verder is er een groep van 27 Amsterdamse instrumenten waarvan de auteur vooralsnog niet bekend is.



Realisatie archiefonderzoek – Historici Maarten Hell en Wim de Bell

Ten behoeve van het verzamelen van biografische en geschiedkundige gegevens heeft Maarten Hell in het Gemeente Archief in Amsterdam negen vooraanstaande bouwers onderzocht en Wim de Bell drie bouwers in Gemeente Archief Den Haag.

Historicus Maarten Hell
www.maartenhell.wordpress.com

Historicus Maarten Hell doet onderzoek naar de voornaamste vioolbouwers in Amsterdam (1600-1750). Op basis van bestaande literatuur en nieuw archiefonderzoek in het Stadsarchief Amsterdam (SAA) verzamelt hij gegevens over leven, werk en relaties van tien geselecteerde bouwers. Hiertoe doorzoekt hij onder meer de doop-, trouw- en begraafboeken (DTB), notariële akten, transportakten en alle andere mogelijk relevante archieven zoals Desolate Boedelkamer (toegang.nr. 5072), Weeskamer (5073) en Collaterale Successie (5046).

De resultaten van zijn onderzoek presenteert Hell in een Word-document met hun levensverhaal en relevante locaties. Daarnaast levert hij een bijdrage aan de database met Engelstalige regesten (korte samenvattingen) van de belangrijkste archiefdocumenten, inclusief archiefverwijzingen en een link naar de desbetreffende archiefstukken.

Dit betreft informatie over:

Gerrit Jansz Menslage (ca. 1607-1661), Hendrik Jacobs (ca. 1629-1704), Gijsbert Harmensz Verbeek (1642-1717), Pieter Rombouts (1667-1728), Jan Boumeester (1629-1681), Willem Cornelisz van der Sijde (1664-1692), Arent Roelofsz van Munster (onbekend), Jean Baptiste Lefebvre sr (1700-1775) en Cornelis Kleyman (1626-1686).



Fotograaf: Bob Bronshoff

Historicus Wim de Bell
www.debell.nl

Historicus Wim de Bell heeft in opdracht van de Hendrik Jacobs Foundation informatie verzameld over drie Haagse vioolbouwers: Johannes Theodorus Cuijpers (1724-1808), Johannes Franciscus Cuypers (1766-1828) en Johannes Bernardus Cuijpers (1781-1840).

Het voornaamste doel van dit onderzoek is onderbouwing van biografische basisinformatie. Daartoe zijn zoveel mogelijk gegevens verzameld m.b.t. doop, huwelijk en begraven, woon- en/of werkadressen en waar mogelijk relevante familierelaties. In deze fase is relatief veel tijd besteed aan het verifiëren van eerder gepubliceerde maar vaak niet of nauwelijks gedocumenteerde data. Onderzoek is verricht in het Stadsarchief Amsterdam, het Haags Gemeentearchief en het Nederlands Muziek Instituut. Bij het NMI is het archief van Dirk Balfoort geraadpleegd (auteur van *De Hollandsche vioolmakers*, 1931).

Interessant is de ontdekking dat de familie Cuijpers geparenteerd was aan de gebroeders Jean en Henri Malherbe, violisten bij de Comédie Française en aan het hof van stadhouder Willem V. Uit een briefwisseling van Jean Malherbe en zijn vrouw Christina van Steensel blijkt dat Jean Malherbe zakendeed met Johannes Theodorus Cuijpers. Zijn nicht, een dochter van violist Henri Malherbe, trouwde op 12 april 1815 met Johannes Bernardus Cuijpers.

De resultaten bieden aanknopingspunten voor nader onderzoek in o.a. het Koninklijk Huisarchief en de archieven van musici rond 1800.



Realisatie database en SSL-certificaat

Het is van belang dat alle gegevens die worden verzameld tijdens deze onderzoeken gestructureerd veilig in een database vastgelegd worden. Ook is het cruciaal dat naarmate die database steeds meer informatie bevat te kunnen gebruiken voor het koppelen van de juiste bouwer met een instrument en visa versa. Dit te realiseren door gebruik te maken van uitgebreide zoekmogelijkheden.

De maatwerk database is ontwikkeld op basis van de gebruikersinterface die in eerste instantie voor het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds is gemaakt en sindsdien ook gebruikt wordt voor instrumenten beheer applicaties door het Koninklijk Concertgebouw. Deze database is ontwikkeld door To The Point Software (Stevan Heybroek) die ook de database van het NMF heeft gerealiseerd. (Zie bijgaand een uitgebreide toelichting over de opzet en de structuur van de database.)

Daarnaast is er een SSL-certificaat aangeschaft die ervoor zorgt dat de toegestane bezoekers/onderzoekers van deze database op een veilige manier gegevens kunnen uitwisselen met de webserver. Door dit certificaat wordt de gevonden informatie extra goed beschermd.

Voorbereiding en ontwikkeling van de kennisoverdracht en de daaraan gerelateerde PR

Vakboek 'The Dutch Violin' - publicatie in augustus/september 2029

Een samenwerkingsovereenkomst met de Walburg Pers (www.walburgpers.nl) / Amsterdam University Press (www.aup.nl) is inhoudelijk en financieel in concept opgemaakt. Met het nationale in internationale bereik op het gebied van verkoop, de marketing en hun wereldwijd netwerk en distributie is deze uitgeverij goed in staat om de potentiële kopers van 'The Dutch Violin' te bereiken.

Daarnaast zal op het moment dat dit vakboek wordt uitgegeven ook via Open Access op hun website dit boek gratis toegankelijk zijn voor iedereen.

De eindredactie is in handen van Maarten Hell (historicus en schrijver van meerdere geschiedkunde boeken over Amsterdam. Meest recente boeken van zijn hand die in samenwerking met de Walburg Pers zijn uitgegeven: 'Verloren wereld in de Amstelbocht' (uitgave 2024) en 'Uit eten in Amsterdam' (uitgave 2025). Maarten Hell zal in samenwerking met de eindredactie van deze uitgeverij en de leiding van HJF het boek gaan realiseren.

In dit jaar is ook vastgesteld welke aandachtsgebieden aan bod zullen gaan komen in dit boek. En welke gastschrijvers uitgenodigd worden om een aandachtsgebied ter hand te nemen.

Planning boekpublicatie:

juli 2024 - juni 2027	Onderzoeksfase
aug 2027 - dec 2028	Schrijven, fotografie en vormgeving
jan 2028 - juni 2029	Eindredactie en drukwerk
aug/sept 2029	Publicatie & presentatie

*Tentoonstelling - realisatie
augustus/september 2029*

In samenwerking met de conservator van het Rijksmuseum Prof. Dr. Giovanni di Stefano en het Rembrandthuis wordt een inhoudelijk concept ontwikkeld voor een tentoonstelling.

Er bestaat een grote kans dat een gedeelte van deze tentoonstelling opgenomen gaat worden in een tentoonstelling dat als werktitel heeft 'Muziek in de tijd van Rembrandt' die in het Rijksmuseum zal gaan plaatsvinden in 2029. Deze tentoonstelling heeft de conservator Giovanni van het Rijks ontwikkeld en voorgesteld aan de directie van dit museum. Uitsluitsel hierover vernemen we in juli dit jaar of deze tentoonstelling opgenomen gaat worden in de programmering van het Rijks. Daarnaast lopen gesprekken met het Allard Pierson Museum om aldaar onze hoofdtentoonstelling te doen laten plaatsvinden. Vervolgens heeft het Kunstmuseum Den Haag kenbaar gemaakt betrokken te willen worden in dit tentoonstellingsplan. Gesprekken met dit museum gaan binnenkort georganiseerd worden.

*Concertserie - realisatie
augustus/september 2029*

De inhoud van de concertserie wordt in nauwe samenwerking met het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds ontwikkeld. De mogelijke locatie voor deze concertserie zou het Rembrandthuis kunnen zijn.

Ook Het Orkest van de Achttiende Eeuw en het Festival Oude Muziek willen graag betrokken worden in deze concertserie. Gesprekken over een mogelijke samenwerking zullen in de nabije toekomst plaatsvinden.

Documentaire

In het kader van 750 jaar Amsterdam is er in samenwerking met Podium Klassiek en het NMF een 30 minuten documentaire gemaakt over het onderzoek van de Hendrik Jacobs Foundation. Die documentaire is uitgezonden op 27 mei 2025 op NPO 2 en terug te zien via NPO Start.

Er bestaat de mogelijkheid voor een documentaire over het hele onderzoek tot en met de presentatie van het boek en de daaraan gerelateerde activiteiten. Twee documentairemakers Jessica van Tijn en Pamela Sturhoofd van Special Eyes.nl hebben kenbaar gemaakt deze documentaire te willen maken.



Naar aanleiding van het persbericht in juni 2024, waarin werd aangekondigd dat de HJF gaat beginnen met het onderzoek, is er veel aandacht gegenereerd van de geschreven Pers, Radio en TV. Dit zijn de resultaten:

In Nederland

TV

NOS Journaal 18.00 en 20.00 uur - 24 juni	2.7 miljoen
Eva Jinek - 7 november	ruim 1 miljoen
RTV Utrecht - TV - dag bereik	184.000
Podium Klassiek Extra- 30 minuten documentaire	niet te achterhalen
En via NPO Start	idem

Radio

NOS Radio 1 17.00 uur - 24 juni - interview	300.000
NOS Radio 4 Klassiek - 25 juni - interview	112.000
Radio 1 - zat. 24 augustus - 'live' interview Hubert	500.000
RTV Utrecht - Radio	30.000

Geschreven Pers

Dagblad Trouw - pag. groot artikel int. Hubert- 9 juli	211.000
NRC - pag. groot artikel zat 24 augustus interview	737.000
Financieel Dagblad - pag. groot artikel 28 september	110.000
Bouwbrief - november - aantal leden	2.000

Daarnaast veel respons en positieve reacties gekregen via andere kanalen waaronder www.classic.nl, onze HJF-website & Instagram en NMF-website. De Podium Klassiek documentaire is ook te zien op HJF-website & Instagram en de NMF-website. Alle publiciteit is te vinden op www.hendrikjacobs.nl

Uit het buitenland

Er is ook een Engelstalig persbericht verstuurd naar alle samenwerkende organisaties zoals BVMA (Engeland, Ierland, Schotland en Wales), VDG (Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk), ALADFI (Frankrijk), NGV (Nederland), VSA (Amerika/Canada) en EILA (internationale groep van handelaren en experts).

De respons op dit persbericht is enorm geweest en heeft als resultaat dat er samenwerkingen zijn gaan ontstaan die een positieve impact hebben op het verloop van het onderzoek.

Website

De website is verder geoptimaliseerd: er is een Engelstalige versie toegevoegd, evenals een privacyverklaring en de namen van de fondsen en particulieren die het driejarig onderzoek financieel steunen. Naast een donatie mogelijkheid en een button voor aanmelding voor de nieuwsbrief, zijn de logo's van partners en ondersteuners geïntegreerd.

Ook is het Mailchimp-account opgeschoond en aangevuld. Alle bestaande contacten zijn hierin opgenomen en nieuwe inschrijvingen worden nu automatisch toegevoegd. Daarbij is de Microsoft OneDrive geïmplementeerd als centrale plek voor documentopslag, wat zorgt voor een efficiëntere interne samenwerking.

Begroting versus daadwerkelijke uitgaven

De daadwerkelijke kosten zijn niet hoger geworden dan het bedrag dat van tevoren was vastgesteld in de begroting. Voor meer toelichting zie de jaarverslagen en daarnaast een overzicht van de kosten vanaf het moment dat de Hendrik Jacobs Foundation is opgericht in november 2020 tot en met juni 2025.

Organisatie

Voor het realiseren van een missie dan wel een doelstelling is het van belang dat de organisatie opzet geconcretiseerd wordt en dat voor iedereen helder is wat ieders verantwoordelijkheid is en hoe die zich verhoudt tot elkaar. Daarbij is natuurlijk gedacht aan de concretisering van de inhoud van de samenwerkingen met alle onderzoekers, project-coördinator en onderzoeksassistenten die vervolgens zijn vastgelegd in ZZP contracten. In deze contracten is ook een geheimhoudingsplicht opgenomen dat de aangetroffen informatie niet aangewend kan worden voor andere doeleinden dan wel publicaties.

De leiding van het onderzoek is in handen van Hubert de Launay, die daarnaast ook verantwoordelijk is voor het instrumentenonderzoek.

De coördinatie van het project wordt ter hand genomen door Inge Jongerman. Zij is in september 2024 aangevangen met haar werkzaamheden als project-coördinator. Zij heeft de organisatie en coördinatie in handen van:

- Alle organisatorische werkzaamheden rondom het onderzoek.
- De onderlinge communicatie binnen de organisatie.
- De conceptontwikkeling en realisatie van de uitgave van het boek "The Dutch Violin" (realisatie aug /sept 2029)



- De conceptontwikkeling en realisatie van de tentoonstelling in samenwerking met het Rijksmuseum en het Rembrandthuis (realisatie aug/sept 2029)
- Conceptontwikkeling en realisatie van de concertserie in samenwerking met het Nationaal Instrumenten Fonds (realisatie aug/sept 2029)
- De Pr-werkzaamheden in samenwerking met onze stakeholders.

Zij verricht deze werkzaamheden in nauw overleg met de onderzoeksleider Hubert de Launay.

Daarnaast zijn er twee vioolbouw assistenten aangetrokken om Hubert bij te staan bij het instrumenten onderzoek. Dat zijn Anna Tummers en de vioolbouw-student Jalle Wolfenter. Ook is regelmatig inhoudelijk overleg met de vioolbouwer en restaurateur Gudrun Kremeier.

Tot september 2024 heeft het HJF-bestuur in samenwerking met Hubert de dagelijkse leiding genomen om te kunnen zorgdragen dat het onderzoeksplan in de praktijk van start kon gaan. Vanaf die datum neemt het Bestuur meer afstand van de dagelijkse praktijk edoch blijft actief betrokken.

De dagelijkse verantwoordelijkheid is nu gedelegeerd aan de onderzoeksleider Hubert de Launay en projectcoördinator Inge Jongerman.

Bevindingen en conclusie eerste jaar onderzoek

Het eerste jaar van het driejarige onderzoek naar het vergeten erfgoed van de Nederlandse vioolbouw vanaf de Gouden Eeuw heeft een solide basis gelegd voor de verdere studie en publicatie.

In dit jaar zijn 70 instrumenten uitgebreid onderzocht op bouwkundige kenmerken, decoratie en materiaalgebruik.

Parallel werd aan 138 instrumenten dendrochronologisch onderzoek verricht, wat leidde tot waardevolle inzichten in herkomst en datering, waaronder opmerkelijke vondsten zoals een zeldzame Rombouts-cello uit 1718. Het dendrochronologisch onderzoek heeft tevens concrete verbanden gelegd tussen instrumenten op basis van houtstructuren, soms zelfs herleidbaar tot dezelfde boom, wat het bestaan van coherente bouwpraktijken en netwerken bevestigt.

Daarnaast werd gestart met gedegen archiefonderzoek in Amsterdam, Den Haag en Leiden, dat resulteerde in nieuwe biografische gegevens over vooraanstaande Nederlandse vioolbouwers.

Alle onderzoeksresultaten worden gestructureerd vastgelegd in een speciaal ontwikkelde database, essentieel voor toekomstige identificatie van Nederlandse instrumenten.

De combinatie van technische analyse, historische documentatie en de internationale samenwerking, die in dit eerste jaar is ontstaan, laat zien dat er een solide basis bestaat voor het

herwaarderen en opnieuw identificeren van het oudhollands instrumentenerfgoed.

Dit onderzoeksproject heeft door een adequate pr-strategie veel aandacht gekregen van de geschreven pers, radio en de tv en heeft daardoor nu al miljoenen Nederlanders in het eerste jaar onderzoek weten te bereiken en ook vakgenoten in Europa en buiten Europa. (zie onze website: www.hendrikjacobs.nl)

Kortom: het onderzoek bewijst dat Nederland in de Gouden Eeuw en daarna een eigen vioolbouwtraditie had van hoge kwaliteit, met een eigen esthetiek en werkwijze. Deze traditie is ten onrechte in de schaduw van de Italiaanse school geraakt, maar kan nu – mede door dit onderzoek – met recht worden herkend, gewaardeerd en opnieuw tot leven gebracht.

Tot slot is de voorbereiding gestart voor de kennisoverdracht via boekpublicatie, tentoonstelling, concertserie en documentaire, waarmee het onderzoek ook breder maatschappelijk en cultureel wordt ingebed.

Het project, na dit eerste jaar onderzoek, ligt op koers qua inhoud, organisatie en begroting, en vormt een belangrijke stap richting herwaardering van de oudhollandse vioolbouwtraditie.

Vooruitblik op het tweede jaar onderzoek

(1 juli 2025 t/m 30 juni 2026)

In het tweede jaar onderzoek richt het onderzoek zich op instrumenten die voornamelijk binnen Europa te vinden zijn. Daarnaast zal het archiefonderzoek en de voorbereidingen ten behoeve van de kennisoverdracht gecontinueerd worden.

